

Het belang van dagpeilingen tijdens een verkiezingscampagne

Maurice de Hond

In de afgelopen verkiezingscampagne werden voor het eerst dagpeilingen gehouden en gepubliceerd. Door het gebruik van internet was deze aanpak zowel technisch als financieel voor het eerst mogelijk. Vanaf de start van de campagne op 3 januari werden tot 22 januari 14 peilingen dagpeilingen door mij ten behoeve van “Stem van Nederland” van SBS gepubliceerd. Met name ontstonden discussies rondom deze peilingen doordat de resultaten regelmatig in tegenspraak leken te zijn met de peilingen van de andere twee bureaus Nipo en Inter/View-NSS. Nu de verkiezingen voorbij zijn kan de balans opgemaakt worden en vastgesteld worden wat er precies aan de hand is geweest.

Omdat in december in de diverse peilingen geen grote verschuivingen zijn waargenomen is het goed om te zien hoe de ‘uitgangssituatie’ was.

Eind december gaf Inter/View-NSS aan dat het CDA op 52 zetels stond en de PvdA op 29. Nipo gaf aan 48-29 en de Stemming (mijn peiling voor SBS6) 45-28. Nipo en Inter/View-NSS gaven CDA+VVD een kleine meerderheid (resp. 76 en 77) en De Stemming 72 zetels.

Tijdens het RTL4 debat veranderde alles abrupt.

Op 6 januari meldde De Stemming dat de PvdA met 7 zetels gestegen was naar 35. Het CDA met 1 zetel naar 46.

Op 8 januari kwamen de cijfers van Nipo uit, die gemeten waren op 6 januari en met hetzelfde resultaat kwam voor CDA en PvdA. Vanaf dat moment stonden CDA+VVD bij Nipo ook onder de 75 zetels.

Gedurende deze week steeg bij de Stemming de PvdA en daalde het CDA. Op 9 januari was de stand 40-38 in het voordeel van het CDA en 10 januari 41-39 in het voordeel van de PvdA. Dit was de start van de vraagstelling aan Wouter Bos om uitsluitsel te geven wie de premierskandidaat van de PvdA was.

Op 10 januari kwam Inter/View-NSS met haar resultaten. De score bleek 47-35 te zijn in het voordeel van het CDA. Ook bij dit bureau kwam CDA+VVD onder de 75 zetels.

Omdat Inter/View-NSS een gemiddelde score bepaalde over een periode van 1 a 2 weken kan aangenomen worden dat dit resultaat zou moeten lijken op de gemeten situatie van Nipo en De Stemming van eerder die week. En dat bleek ook duidelijk het geval (Nipo en De Stemming hadden op 6 januari immers 46-35 gemeten).

Omdat niet duidelijk gecommuniceerd werd dat in feite deze cijfers eerdere metingen van Nipo en De Stemming bevestigde ontstond het beeld dat er grote verschillen waren tussen de verschillende peilingen. Terwijl de enige echte reden was de ouderdom van de cijfers op het bekendmaking van de cijfers.

Vanaf dat moment uitten Nipo en Inter/View-NSS allerlei beschuldigingen in mijn richting die gingen over vermeende gebreken aan kwaliteit van mijn metingen. Ik wees in woord en geschrift slechts op het verschil in actualiteit van het materiaal. Een

beschuldiging die nog eens herhaald werd in het artikel van Harm Hartman in De Volkskrant van 24 januari.

In de week van 13 tot 18 januari meldde De Stemming in feite een periode van grote stabiliteit. Gemiddeld was de stand van PvdA-CDA in die periode 41-39. Op 17 januari was de score 43-40 in het voordeel van de PvdA. Op 15 januari kwam Nipo met haar meting van 13 januari. Het CDA was bij Nipo 4 zetels gedaald naar 42 en de PvdA 5 zetels gestegen naar 40.

Op 17 januari kwam Inter/View-NSS met haar gemiddelde score over een periode van vermoedelijk een week: CDA-PvdA 44-40. Nog steeds een fors verschil met de waarnemingen van De Stemming.

Op de 20^e kwam Inter/View-NSS met haar eerste meting die niet op een gemiddelde was gebaseerd, namelijk die van 17+18^e januari, dus voordat de naam van Cohen bekend was geworden: CDA-PvdA 40-42. Dit was vrijwel de identieke score van de Stemming van de 17^e (40-43).

De Stemming van de 20^e liet zien dat zowel CDA als PvdA stegen onder invloed van de bekendmaking van de naam van Cohen. De PvdA steeg 2 zetels naar 45 en het CDA 3 zetels naar 43. Een dag later liet Inter/View-NSS een vergelijkbare ontwikkeling zien. De PvdA was 1 zetel gestegen naar 43 en het CDA was met 2 zetels gestegen naar 42. Het Nipo dat op dezelfde dag gemeten had als Inter/View-NSS kwam ook met een score van 43-42 naar buiten in het voordeel van de PvdA. De Stemming kwam, gebaseerd op een laatste peiling direct na het debat op de 21^e met een score van 44-42 in het voordeel van de PvdA. Niet alleen ten aanzien van PvdA en CDA waren de drie peilingen gekomen in scores die per partij in veel gevallen maar 1 zetel verschilden en voor alle partijen maximaal 2.

De uiteindelijke verkiezingsuitslag was 44-42 in het voordeel van het CDA. Hoewel omgekeerd aan het beeld dat alle drie peilingen hadden laten zien, was het verschil zowel bij CDA als PvdA klein. Geen van de peilingen had een groter verschil met de verkiezingsuitslag dan 2 zetels voor ieder van de 10 partijen. Een dergelijk goed resultaat is nooit eerder met peilingen in Nederland gerealiseerd. Van de drie peilingen was het verschil tussen de laatste peiling en de eindsuitslag bij Inter/View-NSS het kleinst en bij De Stemming het grootst (gemiddeld over 10 partijen minder dan 1% afwijking).

De peilingen van Nipo gepubliceerd op 8 en 21 januari (maar 1 a 2 dagen daarvoor gehouden) waren voor wat PvdA en CDA betreft identiek aan die van De Stemming. De dagpeilingen van Inter/View-NSS van zowel 20 als 21 januari (ook 1 a 2 dagen daarvoor gehouden) waren ook identiek aan die van De Stemming. Er is derhalve geen reden om aan te nemen dat in de dagen dat er wel een dagpeiling is gehouden, maar geen meting was van de andere twee bureaus, de score van De Stemming fout was. En dat houdt dus in dat de waarneming van De Stemming van 9 en 10 januari dat CDA en PvdA inmiddels zeer dicht bij elkaar waren gekomen (terwijl een week eerder het gat nog circa 18 zetels was) juist moet zijn geweest. De verkiezingscampagne, die in totaal 19 dagen bedroeg was toen 7 dagen aan de gang. Pas op 15 januari meldde Nipo de nek-aan-nek race (12 van de 19 dagen van de campagne waren voorbij) en pas op 17 januari bevestigde

Inter/View-NSS dit beeld (14 dagen van de 19 waren voorbij). Op 10 januari had Inter/View-NSS nog juist het beeld gegeven dat het gat tussen CDA en PvdA 12 zetels groot was.

De voordelen van dagpeilingen voor het goed en op tijd vaststellen van belangrijke ontwikkelingen binnen het electoraat bij een verkiezingscampagne, zeker als deze zo kort is als in 2003, is hiermede volgens mij duidelijk aangetoond. En tevens dat je via de methoden die ik heb gehanteerd via internet tot dezelfde conclusies kan komen over de ontwikkelingen van het electoraat als via andere onderzoeksmethoden.

<i>Moment van bekendmaking</i>	3-1	6-1	7-1	8-1	9-1	10-1	13-1	14-1	15-1	16-1	17-1	20-1	21-1	22-1	<i>Uitslag</i>
CDA															
Nipo	48			46					42				42		44
Inter/View-NSS	52					47					44	40	42		44
MdH	45	46	44	42	40	39	38	38	38	39	40	43	42	42	44
PvdA															
Nipo	29			35					40				43		42
Inter/View-NSS	29					35					40	42	43		42
MdH	28	35	36	36	38	41	41	41	42	42	43	45	45	44	42

<i>Moment van meting</i>	3-1	6-1	7-1	8-1	9-1	10-1	13-1	14-1	15-1	16-1	17-1	20-1	21-1	22-1	<i>Uitslag</i>
CDA															
Nipo	48	46					42					42			44
Inter/View-NSS	52		47					44			40	42			44
MdH	45	46	44	42	40	39	38	38	38	39	40	43	42	42	44
PvdA															
Nipo	29	35					40					43			42
Inter/View-NSS	29		35					40			42	43			42
MdH	28	35	36	36	38	41	41	41	42	42	43	45	45	44	42